

När en mot nitton ställdes **En historia om Storbo-Jöns och Leksandskarlarna.**

Under den tid, då landsväg inte fanns mellan Särna och Röros, körde vintertid långa karavaner av forbönder från olika socknar i Dalarna järn och smide till Norge och hade i bakfora mjöl, lutfisk, sill och salt åt sig själva eller någon annan i hemorten. Den tiden fanns inte heller järnväg till Särna, knappast landsväg, och fast det än i dag nätt och jämt är körväg mellan Särna och Röros, så alltid är det bättre än då, när fororna kördes på så gott som obanade stigar. Där gick dock en jämn ström av forbönder, både svenska och norska, hela vintrarna, så att skogsvägarna voro sällan helt igensnöade. Sämst var föret på Fæmunden, där snön låg djup, eller vattnet stod högt hela vintrarna.

Förut har i denna tidning berättats om gamle Storbo-Jöns i Idre, och vad han var för en björn- och vargjägare. Han var utrustad med jättekrafter och ett dödsföraktande mod och trotsade vilka vilddjur som helst. En gång kom han t. o. m. i famnen på en björn, som han hade sårat med sin mynningsladdare, men då björnen var dum nog att gå baklänges, begagnade Jöns tillfället, när paret trampat fram till ett stort vindfälle, och gav björnen en bastant knuff bakåt så att nalle föll och släppte taget. Innan Jöns han ladda om geväret, var björnen uppe igen och började jaga jägaren runt en stor sten, och kring den fick Jöns springa, tills han laddat om och kunde ge björnen ett dödande skott. En kall vinternatt sprang Jöns ut i bara skjortan och räddade med ett dödande skott mot en varg sin hund, som annars med säkerhet blivit uppäten, ty hunden stod bunden vid kojan.

Det, som nu skulle berättas, är inga äventyr med björn och varg utan ett annat vågstycke, som Jöns gav sig i och lyckligt klarade av. Han hade oftast, när han körde fora, en dotter med sig, ty han hade två hästar. Men en gång stannade han av någon anledning själv hemma och sände dottern med båda hästarna till Röros. När hon på återvägen befann sig på Fæmundens is, mötte hon 19 leksandskarlar, som med sina lass tvingade henne ur vägen, och där blev hon stående i snön och vatten, tills alla farit förbi utan att hjälpa henne. Hon kom med mycket möda upp på vägen igen, ty hon var den svåra situationen vuxen och hade varit på Fæmunden förr om vintrarna. Väl hemma i Storbo berättade hon, vad som inträffat, och fadern menade, att de skola nog den vägen förbi, då de köra hem, och alltid skall jag hämnas på något sätt.

När leksandskarlarna, som beräknat var, voro på hemväg, for Storbo-Jöns ensam med sina hästar och lass till Grötholen och övernattade. Nästa morgon skulle leksandsgubbarna komma därförbi. Jöns lämnade en häst och de båda lassen i Grötholen, samt lånade en släde och ett par gamla skacklar, varefter han körde till ett trångt pass öster om Grötholen, där det var besvärligt att komma förbi. Här inväntade han dem, och när de kommo, låtsades han laga sina skacklar. Den första som visade sig, skrek "ur vägen", men Jöns hade ingen brådska med det, utan han gick tvärtom till anfall mot leksandskarlen och kastade honom av lasset ner över ett skär, och sedan välte han häst och lass ur vägen. Då ropade någon i hopen: "Kum fram, du Stur-Ulle" – kom fram du, Stor-Olle – han var väl den starkaste i sällskapet. Han kom också och var välkommen hos Jöns och fick dela den förstes öde. Till slut lågo där nedanför skäret så många som vågat sig fram, och när de med mycken möda kravlat sig till rätta, var det endast för att hövligt se efter, hur de skulle komma förbi. "Nu ä de inte min dotter, ni möter på Fæmund" sade Jöns som lugnt.....

Här slutar papperet..... Någon som har fortsättningen? kultur@sarnaturism.se

Mora Tidning den 2 aug 1932